

CURS ELEMENTAR

DE

MUSICA ORIENTALĂ (BISERICESCĂ)

APROBAT DE SF. SINOD

PENTRU

USUL SEMINARIILOR ȘI SCOALELOR DE CÂNTĂREȚI

PRIN ORD. NO. 150 DIN 12 MAIŪ 1900

LUCRAT DE

NICOLAE SEVEREANU

*Profesor de Musica Vocală la Liceū, Cântăreț și Dirigintele Corului
Vocal al sf. Episcopii Buzău.*

— BUZĂU —

TIPOGRAFIA ALESSANDRU GEORGESCU, CALEA UNIRII 155.

Proprietatea autorului.

Prețul 1 leu 50 b.

P R E F A Ț Ă

Dacă m'am decis a da publicității această carte, n'am făcut'o din dorința de a mă impune ca autor, ci ca cunoscător al muzicii orientale și vechiū cântăreț, nu pot rămâne indiferent vĂzând cĂ această artĂ în loc de a progresa a rĂmas în urmĂ.

Nu zic cĂ nu sunt cĂrți, dar acestea nu realizează nici de cum scopul lor, cu alte cuvinte nu sunt (departe de a zice pedagogice) practice, fiind-cĂ cei ce aū mai relipărit vechile cĂrți de muzicĂ orientală, s'aū mĂrginit numai în a înlocui literile cirilice cu cele latine și nimic mai mult.

Nu voi face aci critica acelor manuale, dar este destul a spune cum cĂ de la început se dĂ scara cu mărturiile ei, înainte d'a se cunoște semnele de notațiune. Apoi limbajul? Iată o definițiune a glasului: «Glasul este o abondentă informare a duhului (rĂsuflĂrei), care se scĂte prin niște armonii și prin ajutorul arterelor etc.» ...

Muzica orientală fiind absolut indispensabilă seminaristilor și șcĂlelor de cĂntăreți, naște întrebarea: pot fi manualele existente folositoare celor destinați pentru această carieră?

Deci, vĂzând lipsa totală a unei cĂrți de teorie a muzicii orientale, m'am gĂndit cĂ ar fi bine ca și această artĂ sĂ progreseze și am făcut tot ce mi-a stat în putință, de a moderniza limba veche atăt de ciudată pentru noua generație și a expune teoria în așafel, ca sĂ le fie cu totul accesibilă celor ce o vor învăța. Nu e vorbă cĂ teoria fĂră practicĂ nu e înțeleasă, dar dupĂ mine, cred cĂ ori-ce începĂtor cĂruia 'i va cĂdea în mâini această teorie, o va înțelege cu prisos, expresiunile fiind cele de tĂte zilele iar materia alcătuită cĂt se pĂte de progresiv.

Nu știu dacĂ am reușit, aștept observațiunile celor în drept.

Autorul

Observațiune,

La fie-care lecțiune trebuie a se intona mai întâi scara, pentru ca elevii să se deprindă a intona just sunetele; aceasta se va face de către toți elevii în acelaș timp, marcând fie-care sunet cu o bătae a mânei în bancă fără însă a face sgomot.

După ce elevii intonează cu ușurință scara atât în suire cât și în pogorâre, se va trece la exercițiile de paralaghie, unde trebuie a li se recomanda de a cânta fără să țipe, ne-fiind permis unui elev de a acoperi vocea celui-l-alt.

Este de recomandat ca profesorul să atragă atențiunea elevilor de a nu face absolut nici o mișcare din corp sau membre; de asemenea figura să ia o înfățișare senină, nepermițându-le schimonosituri din sprincene, nas etc.

A se insista mult asupra citirei notelor, prin interogațiuni și exerciții la tablă.

Să se revie des la exercițiile studiate și să nu se trecă înainte până când cele precedente nu se vor ști bine.

CURS ELEMENTAR

DE

MUSICĂ ORIENTALĂ (BISERICĂSCĂ)

MUSICA

Musica este arta de a produce și a combina sunetele într'un mod plăcut auzului.

SUNET

Tot ce putem distinge prin auz se numește *sunet*.

Sunetele musicale se produc de vocea umană (musica vocală) și de instrumentele de muzică (musica instrumentală).

NOTE

Sunetele se reprezintă prin niște semne, numite note: pentru a căror numire s'aă adoptat următoarele monosilabe:

Pa, vu, ga, di, che, zo, ni pa.

Această succesiune de sunete constituie ceea ce se numește *scară* sau *gamă*.

Monosilabele pronunțate în ordinea de mai sus formează *scara suitore*, iar pronunțate invers: *pa, ni, zo, che, di, ga, vu, pa*, formează *scara pogorătoare*.

TON

Se numește *ton* distanța de la un sunet la altul.

SCARA sau GAMA

În muzica bisericească sunt trei feluri (moduri) de scări: *diatonice* (naturale) *cromatice* și *enarmonice*.

Distanțele (tonurile) ce despart un sunet de altul nu sunt tot-d'auna aceleași, ele variază după felul (modul) scării.

Scara diatonică

În scara diatonică sunt trei feluri de tonuri: *marî*, *mici* și *mai mici*, adică de 4 sferturi, de 3 sferturi și de 2 sferturi.

EXEMPLU :

PA	VU	GA	DI	CHE	ZO	NI	PA
Ton mic (3 sferturi)	Ton mai mic (3 sferturi)	Ton mare (4 sferturi)	Ton mare (4 sferturi)	Ton mic (3 sferturi)	Ton mai mic (2 sferturi)	Ton mare (4 sferturi)	
pa	vu	ga	di	che	zo	ni	pa

Semnele de Notățiune și Numirile lor

Sunetele se notează prin următoarele 10 semne care se numesc :

<i>Ison</i>		<i>Ipsili</i>	
<i>Oligon</i>		<i>Apostrof</i>	
<i>Petasti</i>		<i>Iporoi</i>	
<i>Două chendime</i>		<i>Elafron</i>	
<i>Chendima</i>		<i>Hamili</i>	

Semnele de notațiune se împart în două categorii: *suitoare* și *pogoritoare*.

Atribuțiunea semnelor de notațiune

Ison reprezintă acelaș sunet (unison), așa că de câte ori întâlnim acest semn, nici nu suim nici nu pogorim vocea, ci repetăm sunetul până la întâlnirea altui semn. De ex:
pa pa pa pa.

SEMNELE SUITÓRE :

<i>Oligon</i>		arată că sue un ton.
<i>Petasti</i>		sue tot un ton însă mai cu putere.
<i>Două chendime</i>		sue un ton însă mai ușor.
<i>Chendima</i>		sue două tonuri sărite.
<i>Ipsili</i>		sue patru tonuri sărite.

SEMNELE POGORITÓRE :

<i>Apostrof</i>		pogoră un ton.
<i>Iporoi</i>		pogoră două tonuri treptate.
<i>Elafron</i>		pogoră două tonuri sărite.
<i>Hamili</i>		pogoră patru tonuri sărite.

DESPRE GLAS

În muzica bisericească prin glas nu se înțelege voce, ci o melodie óre-care destinată cântărilor bisericești. Întreaga slujbă bisericească se cântă pe 8 glasuri, adică pe opt melodii diferite, având fie-care câte o scară proprie, derivată din cele 3 moduri (feuri) de scări, despre care am vorbit.

Glasul I și al V-lea se cântă pe scara diatonică, având ca fundamentală pe *pa*; glasul al V-lea se mai numește și *lăturașul* glasului I-iu, pentru că au aceeași melodie.

Glasul al IV-lea și al VIII-lea se cântă tot pe scara diatonică, schimbând însă nota fundamentală; cu alte cuvinte se cântă pe o scară derivată din scara diatonică. Așa, în glasul al IV-lea nota fundamentală a scării este *di* în loc de *pa* (ca la glasul I-iu) și în glasul al VIII-lea nota fundamentală a scării este *ni*. Glasul al VIII-lea se mai numește *lăturașul* glasului al IV-lea.

Glasul al II-lea și al VI-lea se cântă pe scara cromatică. Nota fundamentală la scara glasului al II-lea este *ni*, iar la scara glasului al VI-lea este *pa*.

Glasul al VI-lea se mai numește *lăturașul* glasului al II-lea.

Glasul al III-lea și al VII-lea se cântă pe scara enarmonică. Nota fundamentală la ambele glasuri este *ga*. Glasul al VII-lea se numește *lăturașul* glasului al III-lea.

Cu un cuvânt glasul I, II, III și IV-lea se numesc *proprii*, iar glasul V-lea, VI, VII și al VIII-lea se numesc *lăturașe* sau *derivate* din cele d'întâi.

Despre mărturii

Mărturiile sunt niște semne cari se pun la începutul oricărei bucăți de muzică, arătând glasul și felul scării în care trebuie să cântăm, precum și sunetul cu care trebuie să se înceapă sau să se sfârșească bucata.

Fie-care monosilabă (numire de notă) și are mărturia ei proprie, careia i-se mai dice și *scaun*.

Mărturia are o îndoită însemnătate: 1) că litera de d'asupra, ne arată sunetul cu care trebuie să se înceapă sau să se sfârșească paraloghia unei bucăți de muzică și 2) că mărturia (scaunul), ne arată felul scării din care e constituită bucata de muzică.

Scările diatonice și cromatice și au mărturiile lor proprii, iar cele enarmonice se servesc de mărturiile scării diatonice.

MĂRTURIILE SCĂREI DIATONICE

z v n b r Δ κ z' v'
 α ν ς ρ ρ Δ κ ρ ρ

MĂRTURIILE SCĂREI CROMATICE

v n b r Δ κ z' v'
 ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ

Știm că scara cromatică servește pentru glasul II-lea și al VI-lea, așa că la glasul al VI-lea când scara începe cu *pa*, mărturiile primesc óre-care modificare. Ex: ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ

Scara Diapasonului și a disdiapasonului cu mărturiile lor

Limita sunetelor de la *pa* de jos la *pa* de sus formează ceea-ce se numește *diapason* (equivalent cu octava din musica occidentală), de unde și numirea de *scara diatonică a diapasonului*.

Când avem însă nevoie de o întindere mai mare de sunete, îndoim diapasonul, formând ast-fel *scara disdiapasonului*.

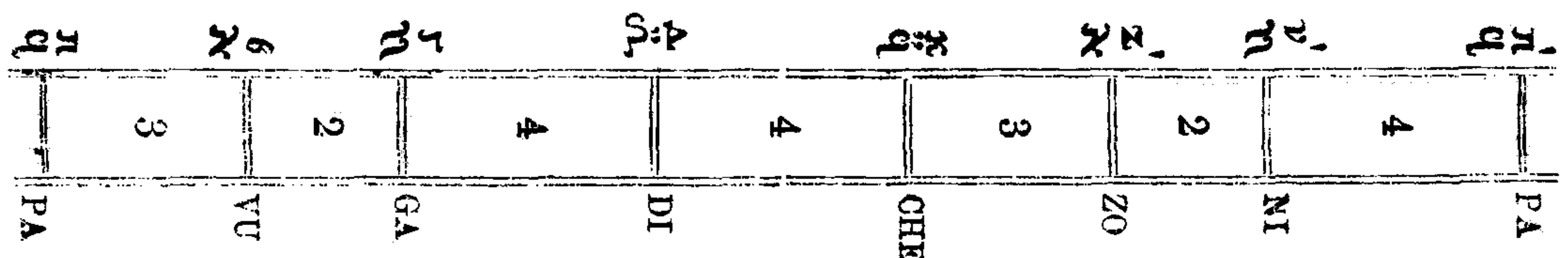
Este de observat că în diapasonul I-iu mărturiile se scriu dedesubtul sunetelor: ρ ρ iar în diapasonul al II-lea în pogorâre se scriu d'asupra: ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ în suire însă mărturiile se scriu tot de-desubt numai că d'asupra sunetelor se pune câte un accent.

De ex: z' v' n' b' r' Δ' κ'
 ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ

Dacă avem nevoie să trecem la al III-lea diapason atunci punem 2 accente:

Ex: z'' v'' n'' b'' r'' Δ'' κ'' și așa mai departe.

Scara diatonică a diapasonului

Scara diatonică a disdiapasonului

DI	CHE	ZO	NI	PA	VI	GA	DI	CHE	ZO	NI	PA	VI	GA	DI
4	3	2	4	3	2	4	4	3	2	4	3	2	4	4

Tactul

În muzica bisericească fie-care sunet se determină cu o bătae a mânei în jos care se consideră un tact.

Tactul se bate mai rar sau mai repede după indicațiunea semnului ce-l găsim în tot-d'auna scris la începutul bucăței de musică. Așa pentru mișcarea rară se întrebuintează semnul: $\overline{T}$ numit *tact papadic* sau *stihiraric*, pentru mișcarea repede se întrebuintează semnul: $\overline{T}$ numit *tact irmologic* (tropăresc) iar pentru mișcarea cea mai repede se întrebuintează semnul: $\overline{T}$ numit *tact alergător* sau *citanic* (recitativ).

Semne de prelungire și prescurtare a sunetelor

Câte-odată se simte nevoie de a da notelor o mai mare sau mai mică valoare adică de a ține un sunet mai mult sau mai puțin de cât o bătae. În acest caz se întrebuintează niște semne numite *temporale* care se pun d'asupra sau de-desubtul notelor ce voim a li se prelungi sau prescurta sunetul.

Semnele temporale sunt:

<i>Clasma</i> -	<i>Gorgon</i> . . -
<i>Apli</i> . . -	<i>Digorgon</i> . -
<i>Dipli</i> . -	<i>Trigorgon</i> . -
<i>Tripli</i> . -	<i>Argon</i> . . . -

Clasma - îndoește valoarea notei adăogând încă un tact, așa că se bate un tact pentru notă și unul pentru clasmă.

Apli - are aceiași însemnătate ca și clasma.

Dipli arată că nota de-desubtul căreia stă, să se ție trei tacturi

Tripli arată că nota trebuie ținută patru tacturi.

Gorgon prescurtează valoarea notelor, arătând că trebuie luate două la o bătae, adică în timpul unui tact.

Ex:
pa vu pa vu ga vu ga di ga vu ga vu pa.

Când gorgonul are apli înaintea lui: împarte valoarea tactului în trei părți; două părți consacându-se isonului iar una oligonului.

Când apli se pune în urma gorgonului: atunci contrar casului de mai sus, o parte se consacră isonului iar două oligonului. Tot asemenea și cu dipli. pus înaintea gorgonului: împarte valoarea tactului în 4 părți, trei părți pentru ison și una pentru oligon. Pus în urma gorgonului: i se consacră numai o parte iar oligonului 3 părți.

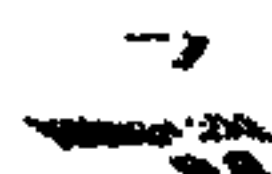
Digorgon arată că trebuie a se lua 3 note la o bătae.

Ex:
pa vu ga vu ga di ga di che che

Trigorgon arată că trebuie a se lua 4 note la o bătae

Ex:
che di ga vu ga ga vu pa ni pe

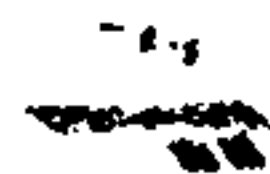
Gorgonul, Digorgonul și Trigorgonul se iaă la ridicarea mânei în sus.

Argonul se pune d'asupra oligonului sub care se află două chendime: arătând, că trebuie să se bată două tacturi, unul pentru oligon și altul pentru argon, rămânând ca chendimele să se ia în ridicarea mânei.

Ex:
pa vu ga vu ga di ga di che

Când argonul e scris ast-fel: atunci se bate 3 tacturi, două pentru argon și unul pentru oligon.

Ex:
pa vu ga vu ga di ga di che

iar scris ast-fel: se bate 4 tacturi, 3 pentru argon și unul pentru oligon

Ex:
pa vu ga vu ga di ga di che

Gorgonul pus d'asupra lui iporoi () se rapórtă la primul ton.

PARALAGHIE

A paralaghisi va să zică a cânta notele cu numele lor.

La începutul orî-cărei bucăți de musică se pune o mărturie, care indică glasul și felul scării în care trebuie să cântăm, precum și numele notei cu care trebuie să înceapă paralaghia.

Exerciții de intonație

Intrebuințarea clasmei, dipli și tripli.

PA T

1.

Pa vu ga di ke zo ni pa ni zo ke di ga vu pa

2.

Pa vu ga di ke zo ni pa ni zo ke di ga vu pa

3.

Pa vu ga di ke zo ni pa ni zo ke di ga vu pa

4.

Pa vu ga di ke zo ni pa ni zo ke di ga vu pa

5.

Pa pa vu vu ga ga di di ke ke zo zo ni ni pa pa
pa pa ni ni zo zo ke ke di di ga ga vu vu pa

6.

Pa pa vu ga ga di ke ke zo ni ni pa ^π pa pa
 ni zo zo ke di di ga vu vu pa ^π

7.

Pa vu pa vu ga vu ga di ga di ke di ke zo ke zo ni zo
 ni pa ni pa vu pa ^π pa ni pa ni zo ni zo ke zo ke di ke di ga
 di ga vu ga vu pa vu pa ni pa ^π

8.

Pa vu ga vu ga di ga di ke di ke zo ke zo ni zo ni pa ^π
 pa ni zo ni zo ke zo ke di ke di ga di ga vu ga vu pa ^π

9.

Pa vu pa vu pa vu ga vu ga vu ga di ga di ga di ke di ke
 di ke zo ke zo ke zo ni zo ni zo ni pa ni pa ni pa vu pa
 vu pa ^π pa ni pa ni pa ni zo ni zo ni zo ke zo ke zo ke di ke di
 ke di ga di ga di ga vu ga vu ga vu pa vu pa vu pa ni pa ni pa ^π

10.

Pa vu ga di ga vu ga di ke di ga di ke zo ke di ke
 zo ni zo ke zo ni pa ni zo ni pa vu pa ^π pa ni zo ke zo
 ni zo ke di ke zo ke di ga di ke di ga vu ga di ga vu pa
 vu ga vu pa ni pa ^π

11.

Pa vu ga di ke di ga vu ga di ke zo ke di ga di
 ke zo ni zo ke di ke zo ni pa ni zo ke zo ni pa vu
 pa ^π pa ni zo ke di ke zo ni zo ke di ga di ke zo ke di
 ga vu ga di ke di ga vu pa vu ga di ga vu pa ni pa ^π

12.

Pa vu ga di ke zo ke di ga vu ga di ke zo ni zo
 ke di ga di ke zo ni pa ni zo ke di ke zo ni pa vu pa ^π
 pa ni zo ke di ga di ke zo ni zo ke di ga vu ga di ke
 zo ke di ga vu pa vu ga di ke di ga vu pa ni pa ^π

13.

Pa vu ga di ke zo ni zo ke di ga vu ga di ke zo
 ni pa ni zo ke di ga di ke zo ni pa vu pa ^π pa ni zo
 ke di ga vu ga di ke zo ni zo ke di ga vu pa vu ga di
 ke zo ke di ga vu pa ni pa ^π

14.

Pa vu ga di ke zo ni pa ni zo ke di ga vu ga di
 ke zo ni pa vu pa ni zo ke di ga di ke zo ni pa vu
 ga vu pa ni pa ^π pa ni zo ke di ga vu pa vu ga di ke zo
 ni zo ke di ga vu pa ni pa vu ga di ke zo ke di ga vu pa
 ni zo ni pa vu pa ^π

Petasti, două kendime și iporoi

15.

PA T

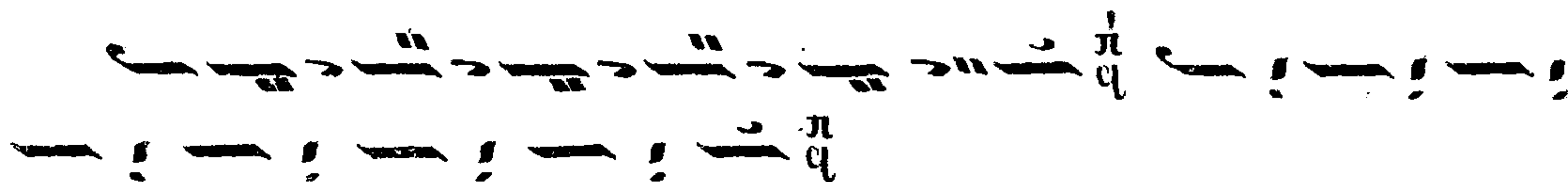
Pa vu ga vu pa vu ga di ga vu ga di ke di ga di ke
 zo ke di ke zo ni zo ke zo ni pa ni zo ni pa pa ni zo
 ni zo ke zo ke di ke di ga di ga vu ga vu pa vu pa ni pa

Când chendimile stau d'asupra oligonului: se cântă în urmă, iar când se găsesc de desubt: se cântă ele întâiu.

Apli de-desubtul lui iporoi se raportă la al doilea ton.

16.

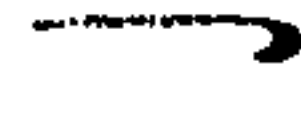

PA

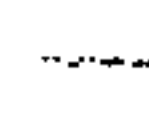
Semne de expresiune

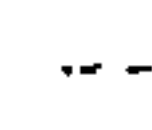
Înainte de-desubtul semnelor de notațiune, se pun tot-d'anna niște semne, care arată modul cum trebuie să se accentueze diferitele sunete.

Aceste semne sunt:

Varia . . . . .
Omalon . . . . .
Antichenoma . . . . .
Psifiston . . . . .

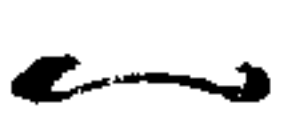
Varia Acest semn arată că sunetul pe care îl precede să se accentueze cu putere.

Omalon arată că atacând sunetul sub care e pus, să atingem cu oare-care forță și sunetul superior, de unde descrescând vocea, revenim la sunetul prim.

Antichenoma se pune tot de-desubt, arătând că notele trebuie să se cânte săltat.

Psifiston arată că nota sub care se pune, trebuie accentuată cu putere.

Eteron (Legato)

Acest semn se pune tot-d'auna de-desubtul a două sau trei note :

Ex: sau

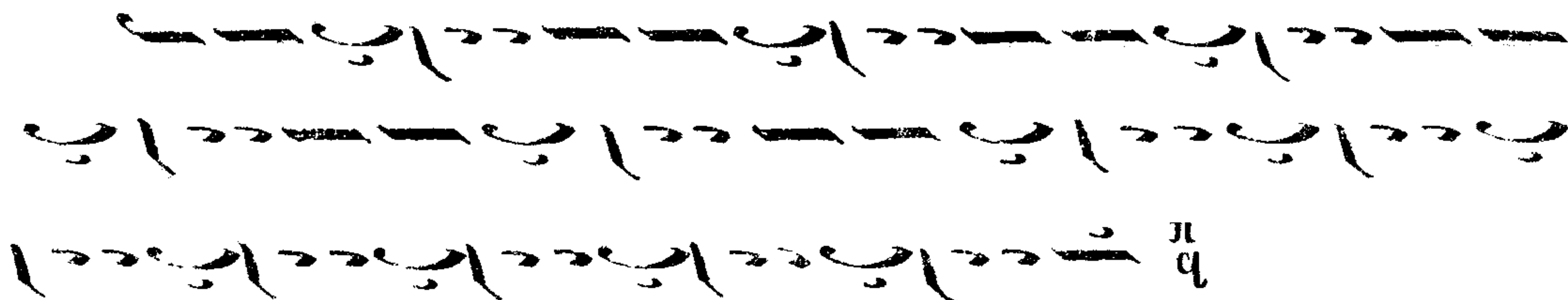
arătând că sunetele ce represintă acele note trebuie să se cânte ne întrerupt între ele adică *legat*.

Exerciții de intonație

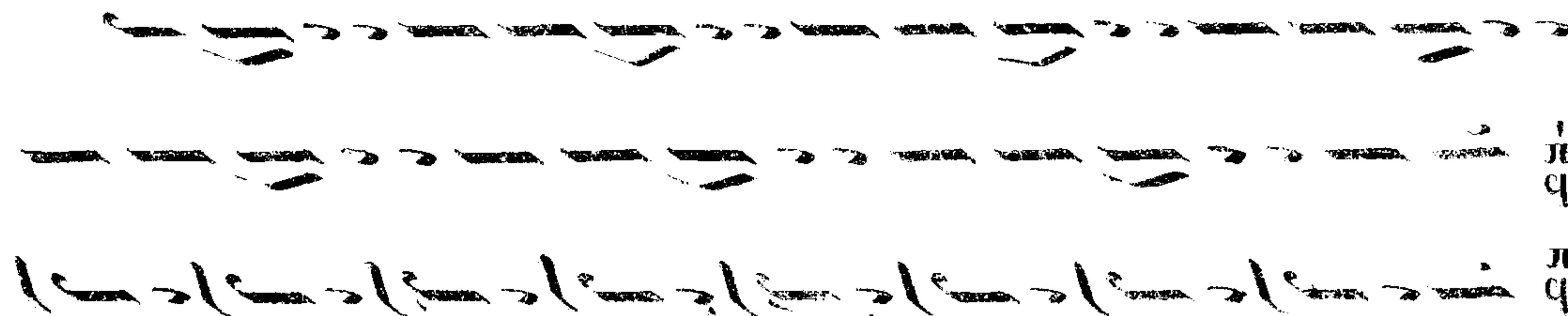
ASUPRA SEMNELOR DE EXPRESIUNE

Varia și petasti cu clasmă

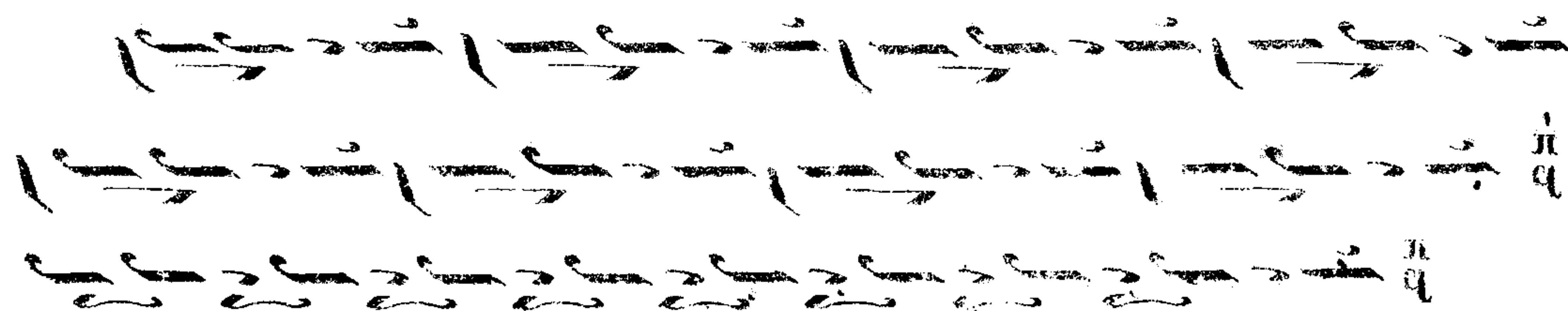
17. PA T

18. Psifiston PA T

19. Omalon și eteron PA T

NOTE STĂPÂNITE

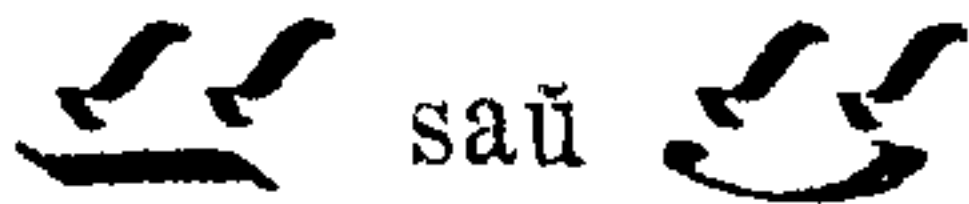

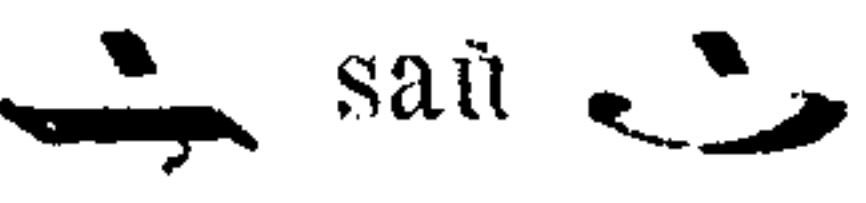
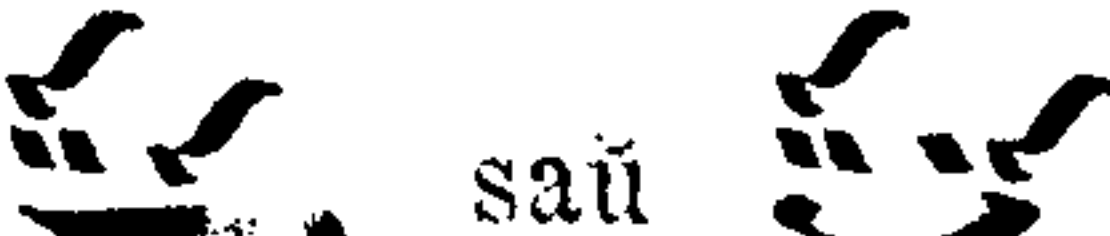

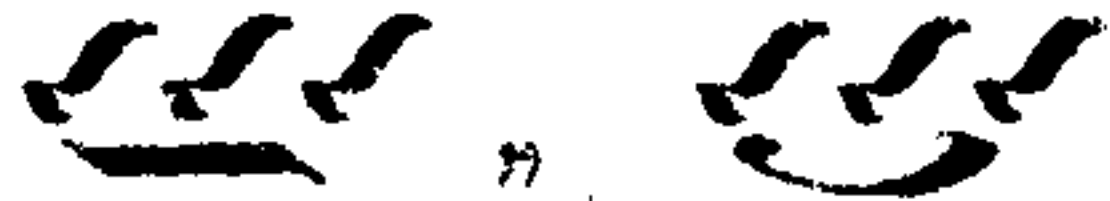

Oligon și Petasti își pierd valoarea când găsim scris d'asupra lor: *ison*, cele patru semne pogorătoare, *chendima* și *ipsili* pentru care se numesc *note stăpânite* iar semnele de d'asupra *stăpânitoare*. Așa dar în execuțiune se cântă numai notele stăpânitoare cele stăpânite servind numai de simple accente:

Ex.

Tabloul semnelor suitoare și pogorătoare

Semnele suitoare și pogorătoare până la 4 tonuri ne sunt cunoscute încă de la semnele de notațiune, pentru distanțe mai mari însă se întrebuițeață următoarele combinațiuni de semne:

Suitoare

Acelaș sunet unison		8 tonuri		saŭ	
1 ton		9 "		saŭ	
2 "		10 "		"	
3 "		11 "		saŭ	
4 "		12 "		"	
5 "		13 "		"	
6 "		14 "		"	
7 "		15 "		"	

Pogorîtoare

Acelaș sunet unison		9 tonuri	
1 ton		10 "	
2 "		11 "	
3 "		12 "	
4 "		13 "	
5 "		14 "	
6 "		15 "	
7 "			
8 "			

EXERCITII DE INTONAȚIE

ASUPRA NOTELOR STĂPÎNITÓRE

PA

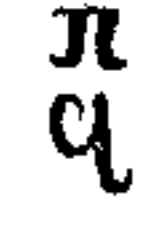
EXERCITII DE INTONAȚIE

Diferite combinațiuni de semne reprezentând tonuri depărtate.

21

2 tonuri $\overset{\vee}{q}$ PA $\bar{T}$

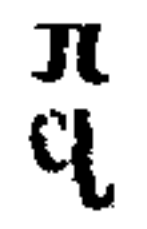

 Pa ga vu di ga che di zo che ni zo pa $\overset{\vee}{q}$ pa zo ni che

 zo di che ga di vu ga pa vu ni pa $\overset{\vee}{q}$

22

3 tonuri

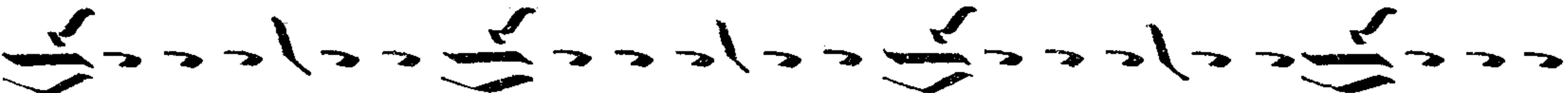

 Pa di vu che ga zo di ni che pa $\overset{\vee}{q}$ pa che ni di

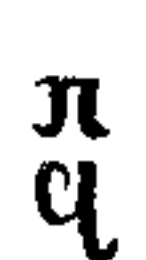

 zo ga che vu di pa $\overset{\vee}{q}$

23

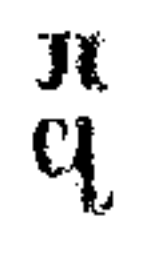
4 tonuri

 Pa che di ga vu zo che di ga ni zo che di pa ni zo che di ga

 ni zo che di ga vu zo che di ga vu pa che di ga vu pa ni di ga vu pa

 ni zo ga vu pa ni pa $\overset{\vee}{q}$ pa che pa che pa pa ni zo che di

 pa di pa ni pa vu ga vu ga di pa $\overset{\vee}{q}$ che di che zo ni zo

 ni pa che $\overset{\vee}{q}$ pa vu ga pa vu ni pa $\overset{\vee}{q}$

24

5 tonurī

Pa vu ga di che zo che di ga vu pa zo pa zo pa zo che che
 di ga ga di che zo ni pa ni zo che di ga pa ga pa ga pa
 ga ga vu pa ni pa pa zo che di ga vu ni zo che di ga pa
 ni zo che di ga vu ni zo che di ga vu pa zo che di ga vu pa ni che di ga vu
 pa ni zo di ga vu pa ni pa.

25

6 tonurī

Pa vu ga di che zo ni pa ni pa ni zo che di ga vu pa ni
 zo che di ga vu pa ni zo che di ga vu pa ni pa pa ni zo che
 di ga vu pa vu pa vu pa ni zo che di ga vu pa ni zo che di ga vu pa ni
 zo che di ga vu pa ni zo che di ga vu pa ni zo che di ga vu pa ni pa.

26

7 tonurī

Pa vu ga di che zo ni pa pa pa pa pa ni zo che di ga vu
 vu pa ni zo che di ga ga vu pa ni pa pa pa ni zo che di ga vu

pa ni ni zo che di ga vu pa ni zo zo che di ga vu pa ni zo che che di ga vu

pa ni zo che di di ga vu pa ni pa.

Exerciții de intonație

Asupra semnelor temporale

27

Gorgon $\overset{\vee}{\text{q}}$ PA

pa ni ni zo che di ga vu pa ni zo zo che di ga vu pa ni zo che che di ga vu

28

Antichenoma cu apli $\overset{\vee}{\text{q}}$ PA

pa ni ni zo che di ga vu pa ni zo zo che di ga vu pa ni zo che che di ga vu

29

Digorgon și trigorgon $\overset{\vee}{\text{q}}$ PA

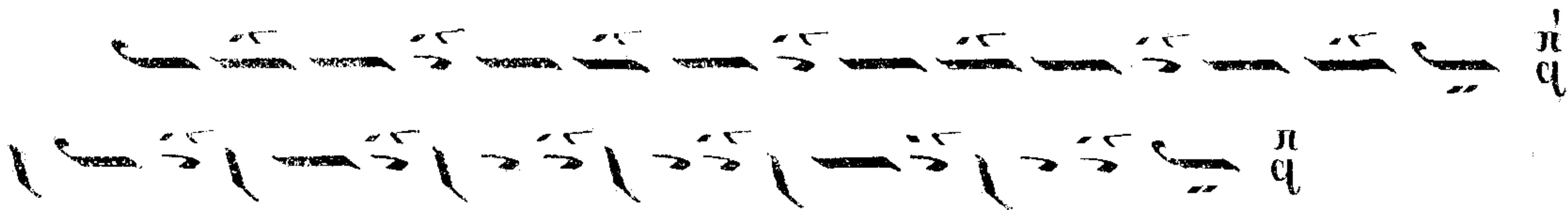
pa ni ni zo che di ga vu pa ni zo zo che di ga vu pa ni zo che che di ga vu

30

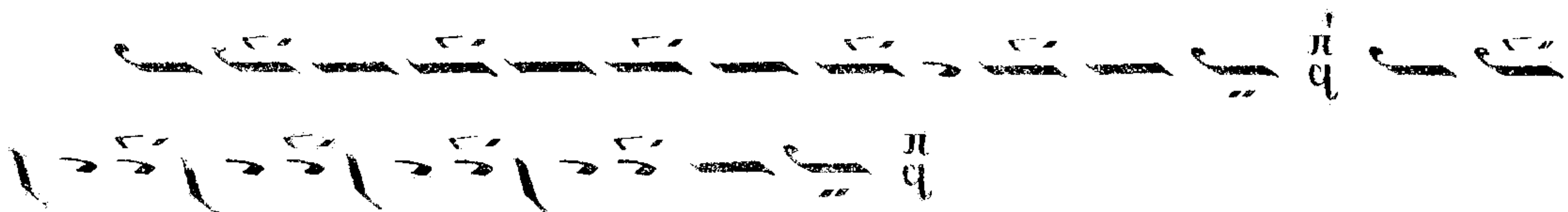
Argon $\overset{\vee}{\text{q}}$ PA

pa ni ni zo che di ga vu pa ni zo zo che di ga vu pa ni zo che che di ga vu

31

Gorgonul precedat de apli $\overset{\vee}{q}$ PA

32

Gorgonul urmat de apli $\overset{\vee}{q}$ PA

Când elafon e precedat de apostrof: $\rightarrow \curvearrowright$ pogoră numai un ton și se iaă amîndoi în timpul unui tact, se exceptează cazul când sunt despărțiți: $\rightarrow \curvearrowright$

33

 $\overset{\vee}{q}$ PA

Despre pause sau tăceri

Pausele sunt niște semne care arată întreruperea momentană a sunetelor.

În muzica bisericească semnele prin care se însemnează pausele sunt $\ast$ (crucea) și $\backslash$ (varia cu apli).

$\ast$ Indică o întrerupere ce se lasă la aprecierea cântărețului. De ordină se întrerupe atît, cât trebuie a se respira.

$\backslash$ Arată o întrerupere de un tact. Când varia este urmată de *dipli*, se bat în tăcere două tacturi, când e urmată de *tripli* se bat 3 tacturi și așa mai departe.

RECAPITULAȚIE

1) Când psifistonul se serie sub oligon cu două chendime () se rapórtă la al doilea ton.

TORALE

De multe ori o melodie nu se scrie într'o singură scară de la început și până la sfârșit, ci în cursul ei, 'i-se schimbă pentru un moment felul scării, aducând prin aceasta o óre-care coloritură în execuțiune. Ast-fel trecerea póte să se facă dintr'o scară diatonică în cromatică saũ enarmonică și vice-versa.

În acest scop se întrebuintează niște semne numite: *torale*. Ele sunt de 3 feluri: *diatonice*, *cromatice* și *enarmonice*.

Toralele diatonice sunt în număr de 8 și se pun pe următoarele note:

⊘	⊙	⊚	⊛	⊜	⊝	⊞	⊟
ni	pa	vu	ga	di	ke	zo	ni

Toralele cromatice sunt în număr de 5: ⊠, ⊡, ⊢, ⊣, ⊤. Cele d'întâiu două aparțin glasului al II-lea, iar cele-l-alte două glasului al VI-lea, căci după cum se știe ambele glasuri se bazează pe scara cromatică.

Această tora ⊠ se pune pe: *ni*, *vu*, *di* și *zo*.

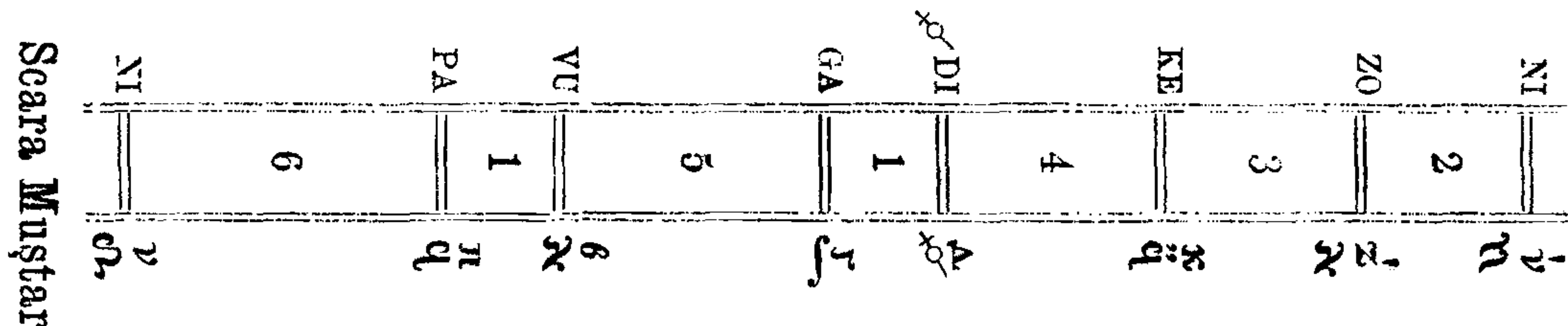
Iar aceasta ⊡ se pune pe: *pa*, *ga*, *ke* și *ni*.

⊢ se pune pe *pa* și *ke*, iar: ⊣ se pune pe: *di* și *pa* de sus.

⊤ MUȘTAR

A cincea tora se numește *muștar*, și se pune în tot-d'auna pe *di*. Ea influențează asupra sunetelor inferioare, apropiindu-și la distanță de un sfert de ton sunetul lui *ga*, distanța dintre *ga* și *vu* făcându-se de 5 sferturi de ton, aceea dintre *vu* și *pa* rămâne de un sfert, iar cea dintre *pa* și *ni* se face de 6 sferturi de ton.

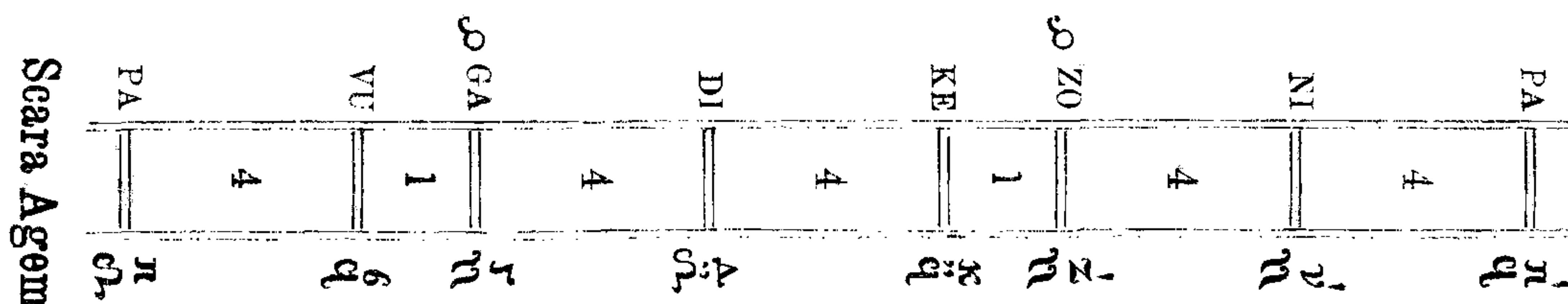
Cu un cuvânt *muștar* modifică distanțele ast-fel, în cât între *di*, *ga* și *vu*, *pa*, să fie distanță de câte un sfert de ton.

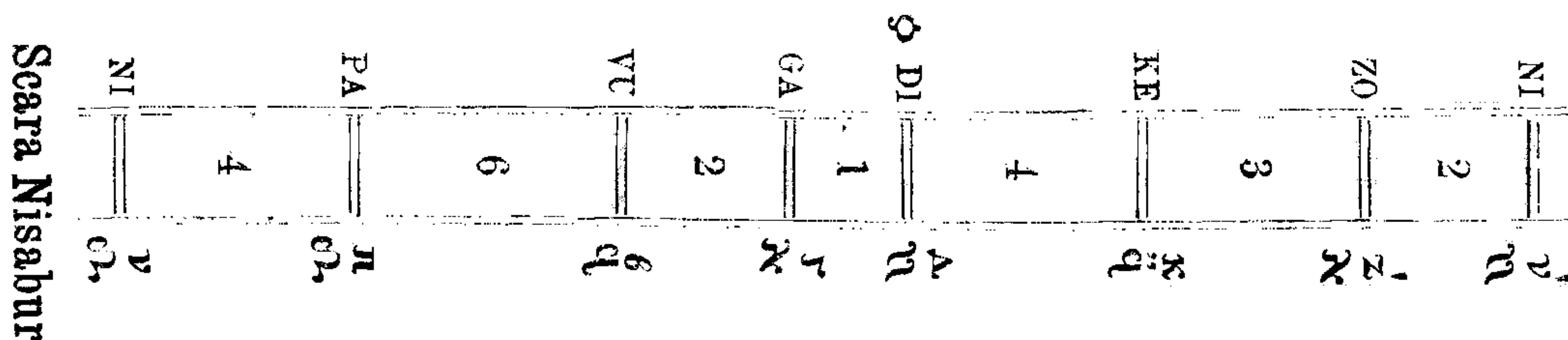
Toralele enarmonice sunt în număr de 5: ⊘, ⊙, ⊚, ⊛, ⊜.

Această tora ⊘ se numește *agem*. Ea se pune pe *ga* și *zo*, arătând că

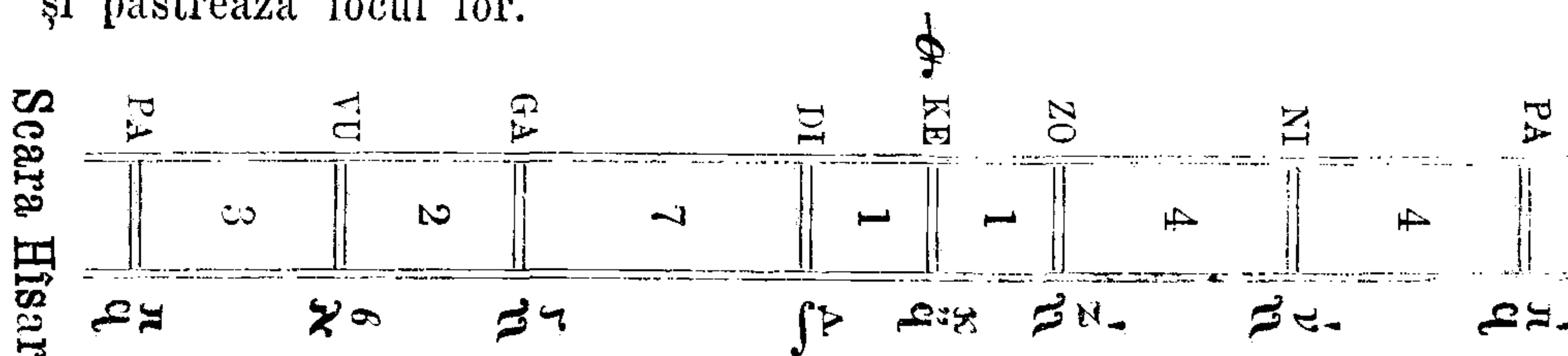
trebuie a li se pogorî sunetele, apropiindu-le de treptele inferiøre *vu* și *ke* la distanță de câte un sfert de ton.

Această tora ϕ se numește *nisabur*. Ea se pune pe orî-ce notă, însă locul ei este pe *di*. Nisabur influențează numai asupra sunetelor inferiøre, adică de la *di* în jos, modificând 3 distanțe: pe *ga*, 'și-l apropie la distanță de un sfert de ton, distanța dintre *ga* și *vu* rămâne de 2 sferturi și distanța dintre *vu* și *pa* se face de 6 sferturi de ton, sunetele de la *di* în sus se cântă diatonic.

Această tora $\ominus$ se numește *hîsar*. Ea se pune pe orî-ce notă din scară, însă locul ei este pe *ke*. Hîsarul nu influențează asupra notei la care se pune, ci asupra sunetelor alăturate. Așa pus înaintea lui *ke* de ex: 'și apropie sunetele alăturate *zo* și *di*, la distanță de câte un sfert de ton, toate cele-l-alte sunete 'și păstrează locul lor.

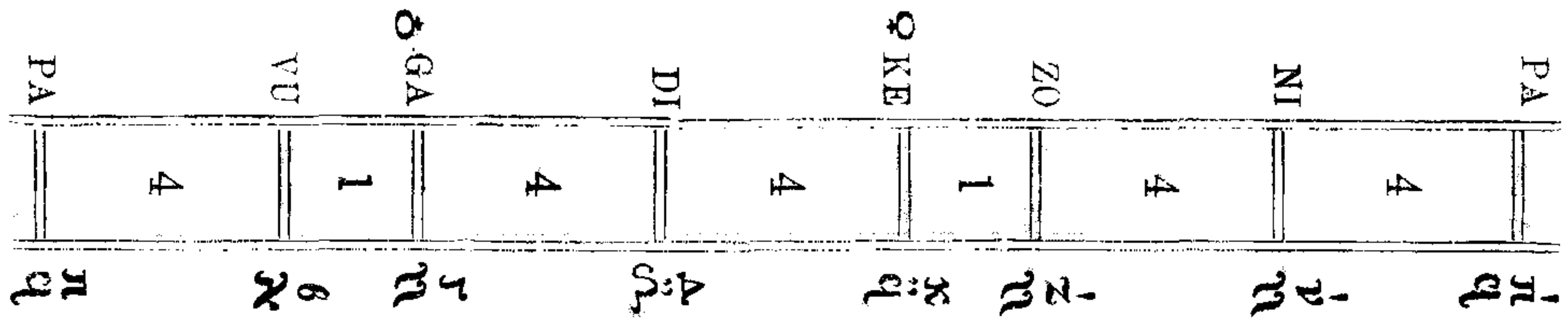
Această tora $\circ$ se numește *general dies* și se pune pe *ga*, apropiindu-și pe *vu* (sunetul inferior) la distanță de un sfert de ton.

General ifes $\circ$ Această tora se pune pe *ke*, apropiindu-și pe *zo* (sunetul superior) la distanță de un sfert de ton.

Aceste torale aũ aceiași influență când se vor găsi și pe alte note.

Scara general
Dies și Ifes

Întâlnind o tora d'asupra saă de-desubtul unui sunet, schimbăm atât numele sunetului cât și scara în acelea ale toralei, având în vedere distanțele scării ce ne-o arată toraua, și nu părăsim scara, până la întâlnirea altei torale, care să desființeze pe cea d'intăiū.

Toralele deci, sunt niște semne cari arată trecerea dintr'o scară intr'alta.

CADENȚA

Am vădut că mărturiile, pe lângă că ne arată nota cu care trebuie să începem, se mai pun și în cursul bucăței de musică, pentru a ne convinge daca am paralaghisit bine, arătându-ne tot-d'odată și un punct de repaos.

Acest punct de repaos se numește: *Cadență*, aci respirăm și putem sta cât voim.

Cadențele sunt de două feluri: *perfecte* sau *definitive* și *imperfecte* sau *nedefinitive*.

Cadența perfectă sfârșește tot-d'auna cu nota fundamentală, iar cea imperfectă sfârșește cu oră care altă notă din scară.

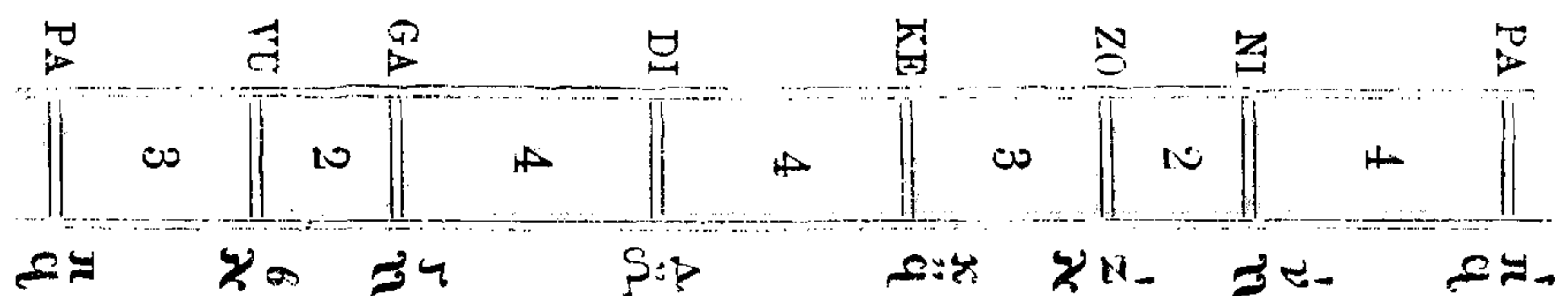
GLASUL I.

Glasul I-iū se cântă pe scara diatonică, având ca notă fundamentală pe *pa*.

Mărturia lui este: $\overset{\vee}{\pi} \overset{q}{q}$ PA, iar când începe de la *ke*: $\overset{x}{x} \overset{q}{q}$

Glasul I-iū are cadență perfectă pe : *pa*, iar imperfectă pe : *di, ke, zo* și *ga*:

Scara
glasului I-iū

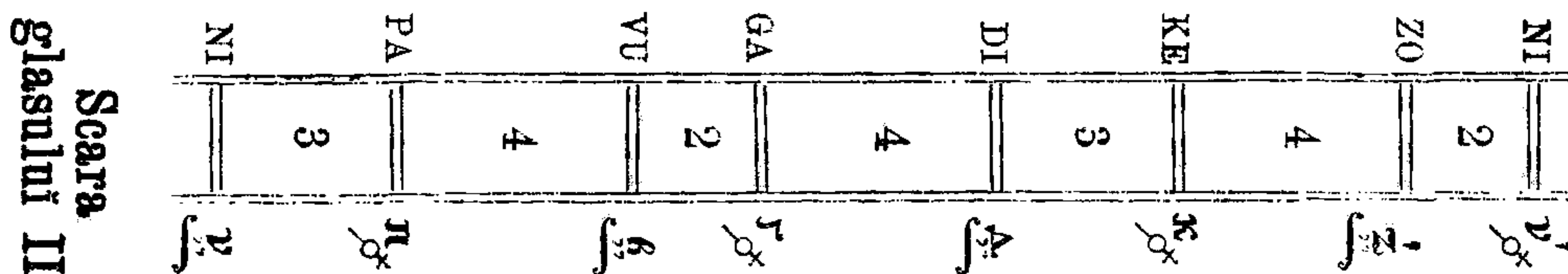

GLASUL II.

Glasul al II-lea se cântă pe scara cromatică, având ca notă fundamentală pe : *ni*. Melodia glasului însă începe tot-d'auna cu : *di*, fiind fundamentală glasului; une-orî începe și de la : *vu*.

Mărturiile acestui glas sunt : $\overline{\text{di}}$, *di*, iar când începe de la *vu* : $\overline{\text{vu}}$ *vu*.

Glasul al II-lea are cadență perfectă pe : *di* când se cântă stihiraricește sau papadicește și imperfectă pe : *vu*, *ni* și *zo*. Irmologicește însă, se servește de scara glasului al VI-lea (lăturașul glasului II), având cadență perfectă pe *pa*, iar imperfectă pe *di*.

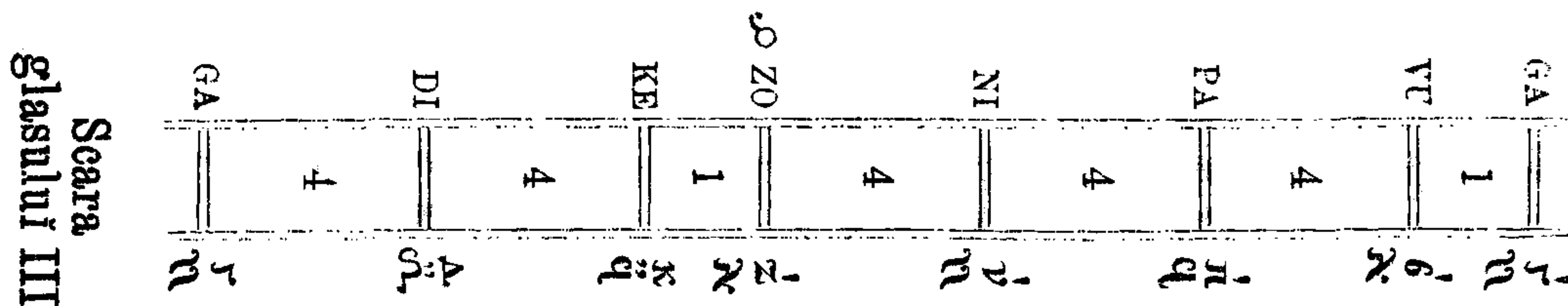

GLASUL III.

Glasul al III-lea se cântă pe scara diatonic-enarmonică, având ca notă fundamentală pe : *ga*. Mărturiile acestui glas sunt : $\overline{\text{ra}}$ sau $\overline{\text{pa}}$.

Se recunoște dacă glasul al III-lea se cântă diatonic sau enarmonic, după torale; așa în scara diatonică se întrebuițează toraua aceasta : ra iar în scara enarmonică aceasta : pa (agem). Glasul al III-lea se mai servește enarmonic și de general dies și general ifes (ra pa).

Acest glas are cadență perfectă pe : *ga* și imperfectă pe : *pa*, *di*, *ke*, *zo* și *ni*.

GLASUL IV.

Glasul al IV-lea se cântă pe scara diatonică, având ca notă fundamentală pe *di* în melodia papadică și pe *vu* în melodia stihirarică și irmologică.

Mărturiile glasului al IV-lea sunt : $\overline{\text{di}}$ *di* sau $\overline{\text{vu}}$ *vu* (leghetos).

Toralele acestui glas sunt cele diatonice.

Glasul al IV-lea are cadență perfectă pe *di*, când se cântă papadic și imperfectă pe: *vu*, *pa*, *zo* și *ni*.

Când se cântă stihiraric, are cadență perfectă pe *vu* și imperfectă pe: *pa*, *di*, *zo* și *ni*.

În melodia irmologică, are cadență perfectă pe *vu* și imperfectă pe *di* și *zo*.

Scara glasului IV cu ramurile ei:

(1)

di	ke	zo	ni	pa	vu	ga	di
4	3	2	4	3	2	4	4
Δ:Σ	κ:ϑ	ζ:ξ	η:π	π:ϑ	ε:ζ	ρ:τ	Δ:Σ

(2)

NI	PA	VU	GA	DI	KE	ZO	NI
4	3	2	4	4	3	2	4
ρ:τ	π:ϑ	ε:ζ	ρ:τ	Δ:Σ	κ:ϑ	ζ:ξ	η:π

(2)

VU	GA	DI	KE	ZO	NI	PA	VU
3	2	4	4	3	2	4	3
ε:ζ	ρ:τ	Δ:Σ	κ:ϑ	ζ:ξ	η:π	π:ϑ	ε:ζ

GLASUL V.

Glasul al V-lea se cântă pe scara diatonică și enarmonică, având ca notă fundamentală pe *pa* (în melodia papadică și stihirarică) și pe *ke* (în melodia irmologică). Mărturiile lui sunt: $\overset{\cdot}{\rho} \pi \alpha$ sau $\overset{\cdot}{\rho} \pi \alpha$ $\rho \kappa$.

Glasul al V-lea se servește de toralele scării diatonice, iar când se cântă enarmonic se servește de agem.

(1) Prima servește pentru melodia papadică și

(2) A doua servește pentru melodia stihirarică și irmologică.

De și acest glas începe și de la DI și de la VU, totuși nu ne dă impresiunea tonală de cât NI

În melodia papadică și stihirică are cadență perfectă pe: *pa* și imperfectă pe: *ga*, *di*, *ke*, *zo* și *ni*.

Când se cântă irmologic, are cadență perfectă pe *ke* și imperfectă pe *ni* și *pa*. Glasul al V-lea fiind lăturașul glasului I-iu, se servește de scara acestuia din urmă în melodia diatonică, iar în cea enarmonică se servește de scara *agem*.

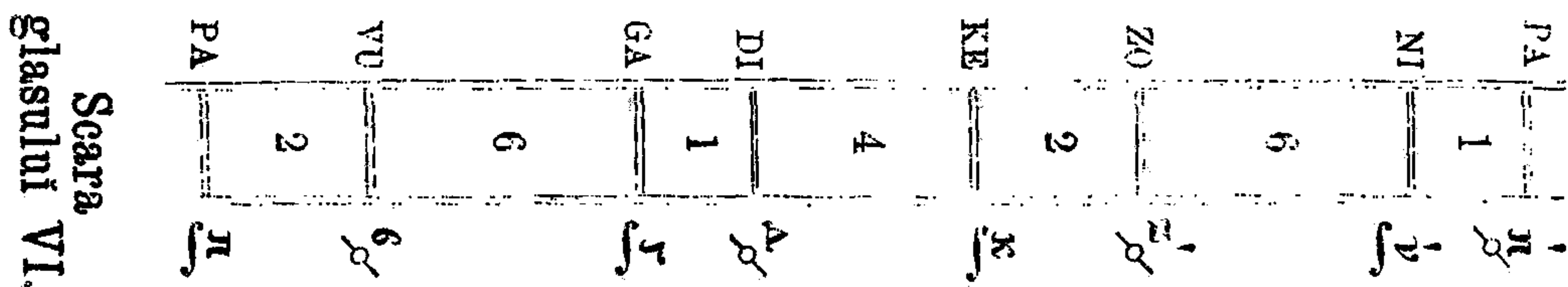
GLASUL VI.

Glasul al VI-lea se cântă pe scara cromatică având ca notă fundamentală pe *pa*. Mărturia lui este: $\underline{\text{pa}}$

Toralele glasului al VI-lea sunt: pa ke

Prima se pune pe *pa* și *ke*, iar cea d'a doua pe *di* și *pa* de sus.

Când se cântă papadic sau stihiric, are cadență perfectă pe *pa* și imperfectă pe *di* și *ke*. Irmologicește însă, se servește de scara glasului al II-lea, având cadență perfectă pe *vu* și imperfectă pe: *ni*, *di* și *zo*.

GLASUL VII.

Glasul al VII-lea se cântă pe scara diatonică și enarmonică, având ca notă fundamentală pe *ga* în scara enarmonică, și pe *zo* în scara diatonică.

Mărturiile lui sunt: $\overline{\text{ga}}$ a în modul enarmonic și $\overline{\text{zo}}$ zo în modul diatonic. Toralele acestui glas sunt: ga ke .

Prima se întrebuițează la scara enarmonică iar secunda la scara diatonică. Glasul al VII-lea atât stihiricește cât și irmologicește are cadență perfectă pe *ga* (în scara enarmonică) iar imperfectă pe: *pa*, *ke* și *ni*, une-ori și pe *di*. Când se cântă pe scara diatonică, are cadență perfectă pe *zo* și imperfectă pe *pa* și *di* atât stihiric cât și irmologic.

Glasul al VII-lea fiind lăturașul glasului al III-lea se servește de scara acestuia din urmă în melodia enarmonică, iar în cea diatonică de scara următoare: (1)

glasului VII.	Scara diatonică a	ZO	NI	PA	VU	GA	DI	KE	ZO
		2	4	3	2	4	4	3	
		α	ν	π	ξ	τ	Δ	κ	ζ

GLASUL VIII.

Glasul al VIII-lea se cântă pe scara diatonică, având ca notă fundamentală pe *ni*. Mărturia lui este: α, ni sau α, τ a Ω

Toralele acestui glas sunt: Ω Ω

Cea d'ântâiu se pune pe *ni* de jos, iar cea d'a doua pe *ni* de sus.

Are cadență perfectă pe *ni* și imperfectă pe: *vu*, *di*, *pa* și *ga*.

Câte-odată glasul al VIII-lea începe și de la *ga*; în acest cas se servește de această tora: Ω care se pune pe *ga* împrumutând numele ei sunetului, așa că mergem înainte de la *ga* ca de la *ni*, adică cu 3 tonuri mai sus, pentru care se și numește scara *tritonului*.

glasului VIII	Scara	Ω NI	PA	VU	GA	DI	KE	ZO	NI
		4	3	2	4	4	3	2	
		ν	π	ξ	τ	Δ	κ	ζ	ν

glasului VIII după triton	Scara	NI	PA	VU	GA	DI	KE	ZO	NI
		4	3	2	4	3	2	4	
		Δ	π	ξ	τ	α	κ	ζ	ν

În scara *tritonică* mărturiile sunt schimbate; ast-fel de la *ga* în sus, sunetele merg ca de la *ni*, după cum ne arată scaunele.

(1) Glasul al VII-lea se mai numește și *Proto-varis* când se cântă diatonic.

DIES și IFES

Diesul σ și *Ifesul* ρ sunt tot niște torale, deosebirea însă constă în aceea, că ele influențează numai asupra sunetului la care se pun, fără a aduce vre-o schimbare de scară. Diesul și Ifesul se pun pe toate sunetele și în toate scările.

Diesul se pune de-deșubtul unei note, arătând că sunetul aceleia note să se *ridice* cu o jumătate de ton.

Ifesul se pune d'asupra și arată că sunetul trebuie să se *pogore* cu o jumătate de ton.

Ex: $\overset{\Delta}{\underset{\sigma}{\text{A}}}$ $\rightarrow$ $\overset{\rho}{\text{A}}$ $\rightarrow$ $\overset{\sigma}{\text{A}}$ $\rightarrow$ $\overset{\rho}{\text{A}}$ $\rightarrow$ $\overset{\Delta}{\underset{\sigma}{\text{A}}}$

Este de observat că aceste semne, se pun numai pe tonurile mari din scară, adică de 4 sferturi, căci altminterlea n'am avea de unde scădea 2 sferturi de ton.

Scara dies și ifes	PA	VU	σ GA	DI	ρ KE	ZO	NI	PA
	3	4	2	2	5	2	4	
	π	ρ	π	Δ	π	ρ	π	ρ

CÂNTECUL

Sunetele produse de organul nostru vocal după legile musicale, formează *cântecul* sau *melodia*.

Cântecul este expresiunea sentimentelor noastre prin cuvinte și tonuri. Până la oare-care grad, cei mai mulți oameni posedă calitatea de a cânta, însă nu se poate ajunge la un adevărat cântec frumos, de cât în urma unui îndelungat și stăruitor exercițiu de voce.

Emisiunea sunetului

Organele care concură la formarea sunetului

Acțiunea de a produce sunete cu vocea, se numește în musică *emisiunea sunetului* sau *a vocei*.

Organele principale care concură la emisiunea sunetului sunt:

1). *Plămâni* care împreună cu *tracheea-arteră* servă pentru a trage și a scóte aerul afară; aceste două acțiuni se numesc prima: *aspirație* iar a doua: *expirație*.

2). *Laringele* cu mușchi și membranele sale (córdele vocale), care servă la formarea sunetului și

3). *Faringele* împreună cu cavitățile gurei și ale nasului, care servesc la modificarea sunetului produs.

Sunetul se emite ast-fel: se deschide gura și se aspiră, aerul se duce prin tracheea-arteră la plămâni, care se lărgesc ca un burete când intră aerul și se strâng când ese afară. Aerul stă în plămâni atât, cât se dispune gura pentru pronunțarea vocalei cu care trebuie să se intoneze sunetul, apoi se expiră. Aerul eșind afară din plămâni prin tracheea arteră, ajunge în laringe, unde întâmpină o rezistență de către córdele vocale, care stau întinse orizontal ca două perechi de cordóne.

Această rezistență face ca aerul eșind, să lovească córdele vocale, făcându-le să vibreze și producându-se ast-fel sunetul.

Sunetul produs în laringe, se resfrânge în faringe și în cavitățile gurei și ale nasului, unde se modifică. Aci e de observat a nu conduce sunetul spre fosele nasale, căci atunci ar deveni displăcut, prin aceea că ar fi nasal.

Pentru a se emite sunete frumoase, trebuie a se avea în vedere pozițiunea corpului. Cea mai avantajoasă pozițiune pentru cântăreți, este de a sta în picioare, corpul drept, peptul puțin afară, umerii lăsați în jos și capul drept. Mâinile vor cădea natural d'alungul corpului.

Gâtul și limba nu trebuiesc încordate. Fălcile să se miște cu ușurință. Capul și toate cele-l'alte părți ale corpului se vor ține ne-mișcate, nu însă înțepenite. (1)

Ceea ce contribuie încă, ca sunetele prin emisiunea lor să nu fie defectuose, este: *respirația*. Tot-d'auna trebuie să se aspire numai atât aer, cât ar fi necesar pentru frasa sau sunetele ce trebuie a se executa, și a respira înainte ca aerul să se fi isprăvit, căci ținând un sunet până când nu mai avem de loc aer, vocea obosește și sunetul perde din volumul său. Restul de aer ce rămâne, se scote afară daca nu mai avem nimic de cântat, sau se aspiră împreună cu alt aer, pentru a emite sunetele următoare.

Nu trebuie a se respira nici prea des, nici prea rar, căci în amândouă cazurile plămâni se ostenesc.

O bună respirație e cea d'întâiu calitate a unui cântăreț. Ea nu se capătă de cât încetul cu încetul, printr'un exercițiu lung și stăruitor.

Nu putem termina fără a aminti că un bun cântăreț, trebuie să execute corect și cu istețime, exprimând cuvintele cântecului cu deplin înțeles și frumos, căci se știe de totă lumea, că mulți dintre cântăreți dic: *Dóm-nește* în loc de *Dómne-miluește*, *min* în loc de *amin* și așa mai departe.

Nu este mai puțin adevărat, că orî-ce defect nu se pôte îndrepta fără stăruința elevului, exemple bune date de Profesor și audirea unor buni cântăreți, căci arta cântului se 'nvață pe jumătate prin imitație.

(1). Profesorul trebuie să insiste mult pe lângă elevi spre a nu face mișcări din sprâncene, umeri sau alte părți ale corpului.